

Л.Л. Носач, канд. екон. наук, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)
П.Л. Гринько, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

НЕОБХІДНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з форм здійснення зовнішньоекономічної діяльності є зовнішня торгівля. Вона відіграє величезну роль у підвищенні економічного добробуту держави, поліпшенні рівня життя населення і зміцненні положення держави на світовій арені. Експортні операції, як складова частина зовнішньої торгівлі є найважливішим джерелом одержання прибутку держави. Досягнення максимальної ефективності експортних операцій можлива тільки з використанням знань і досвіду, накопичених протягом тривалого часу. Тому важливо вивчати та досліджувати не лише певні підходи щодо визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності на рівні окремого господарюючого суб'єкта або окремої зовнішньоторговельної операції, але одночасно розглядати мікропроцеси, які мали вплив на цей суб'єкт, а також конкретизувати сам процес дослідження ефективності ЗЕД на підприємстві та вплив змін зовнішньоекономічного середовища на успішність функціонування ЗЕД в організації. Це пояснюється перш за все необхідністю продуктивного розвитку бізнес-середовища в сучасних умовах. І в тих системах де ця проблема вже актуальна вона займає передові позиції. Особливо це видно зараз – під час кризи та її наслідків.

Виходячи з економічної доцільності, держава планує свою зовнішньоекономічну діяльність, яка відіграє важливу роль у розвитку економіки будь-якої країни (й України зокрема). Вона створює умови для економії витрат в економіці або в окремих її галузях. Плани зовнішньоекономічної діяльності націлюють на встановлення й розвиток взаємовигідних зв'язків з країнами світу. Вони мають всебічно враховувати переваги, які випливають з міжнародного розподілу праці в інтересах розвитку економіки, технічного прогресу та підвищення рівня життя народу.

У плані розвитку зовнішньоекономічної діяльності визначаються номенклатура й обсяги основних товарів, які мають змінити товарну структуру експорту та імпорту, головні напрями розвитку зовнішньоторгового обороту по окремих країнах, обсяг технічного й економічного сприяння країнам, які розвиваються, характер і обсяги кредитних операцій. Під час розробки планів

проводяться розрахунки економічної ефективності зовнішньоторговельних операцій, експорту, імпорту та сумарного економічного ефекту відповідно до методики визначення економічної ефективності зовнішньої торгівлі; її ефективність визначається шляхом порівняння витрат на виробництво з витратами на імпорт.

Визначальними в зовнішньоекономічній діяльності України сьогодні мають стати підтримка й заохочення українського експортера та захист економічних інтересів. За таких умов критичними для підвищення ефективності стають спроби коректно змоделювати, наприклад, цільовий рівень ефективності експортних угод в умовах вільного ціноутворення. Головним завданням моделювання цільового рівня ефективності експортних угод є визначення оптимального рівня ціни товарів – прийнятого для підприємства рівня зниження собівартості вироблених товарів, за рахунок зменшення матеріальних витрат і підвищення продуктивності праці: підвищення технічного рівня виробництва, покращення організації виробництва і праці, зміни об'єму і структури номенклатури продукції, що випускається.

В процесі моделювання можуть бути використані результати (проміжні результати) розрахунків суми матеріальних витрат, розміру накладних витрат, фонду оплати праці і окремих видів обов'язкових платежів, які були отримані при ефективності експортної угоди. Але все це не буде мати належну ефективність, якщо проблеми, які стоять перед економікою України, – це дефіцит бюджету, заборгованість підприємств по платежах у бюджет, що є результатом незбалансованості податків, а також тіньової економіки, не будуть подолані найближчим часом. Доцільно створити розгалужену систему зовнішньоторговельних організацій, представництв, торгових домів, які б займалися проблемами просування товарів на світові ринки, рекламою, виставками та реалізацією продукції українських підприємств. Потрібні відповідні фінансові структури та механізм вирішення питання щодо надання Україною цільових кредитів у національній валюті зарубіжним державам і підприємствам під закупівлю вітчизняної продукції.

Зовнішньоекономічна діяльність України має бути такою, щоб експорт та імпорт товарів і послуг відповідали стратегічним інтересам держави й були економічно вигідні для власних виробників, а відрахування до державного валютного фонду забезпечували покриття загальнодержавних потреб і сплату внутрішнього та зовнішнього боргу України.